A Pénzügyminisztérium Munkavédelmi Főosztályának tájékoztatása

a nyári diákmunka munkavédelmi kérdéseiről

Minden évben középiskolás, főiskolás és egyetemista diákok ezrei vesznek részt a nyári munkákban, pénz- és tapasztalatszerzés céljából. Sokan szervezett munkahelyi gyakorlaton vesznek részt, mások életükben először dolgoznak teljes- vagy részmunkaidőben. A diákként szerzett munkahelyi tapasztalatok előnyt jelentenek a fiatalok számára, kiemelkedő lehetőségeket biztosítva a későbbiekben is fontos készségek elsajátítására, de **foglalkoztatásuk a szükséges megelőző intézkedések hiányában fokozott kockázatot is jelenthet**.

A nyári hónapokra több olyan munkacsúcs esik, ami gyorsan igényel nagy létszámú dolgozót, akár kevesebb munkatapasztalattal is, így akár diákmunkáról, akár idénymunkáról van szó, a nyári munkavégzést nemcsak az egyre gyakoribb hőséghullámok teszik kockázatosabbá. A fiatal munkavállalók általában nem rendelkeznek elegendő tapasztalattal, készséggel és jártassággal a munkavégzéshez. Gyakran fizikailag és lelkileg sem elég érettek, és jellemző, hogy a munkahelyi kockázatokat nem veszik elég komolyan.

A legjellemzőbb munkavégzéssel összefüggő kockázatok

A fizikai megterhelések (pl. kényelmetlen testtartásban végzett munka, gyorsan ismétlődő feladatok, nehéz terhek mozgatása) gyakoribbak a fiatal munkavállalók esetében, mint az átlagos munkaerőnél. A fiatal munkavállalóknál ennek eredményeként számottevő a **váz- és izomrendszeri panaszok** kialakulásának (beleértve a derékfájás) kockázata.
A mindennapi élet és a munka tempójának gyorsulásával a fiataloknak egyre inkább szoros határidőkkel és igen nagy sebességgel kell dolgozniuk. Bár az átlagos dolgozó népességnél kevesebb órát dolgoznak, a fiatalok gyakrabban végeznek munkát váltott műszakban és rendszertelenebb a munkaidejük, amely **fokozott pszichés megterhelést** jelenthet számukra.
A **hőexpozíció** gyakori a kültéri foglalkozások esetében (pl. mezőgazdasági betakarítási munkák), az iparban, valamint a szállodákban és az éttermekben is, emellett **veszélyes anyagok** (pl. takarító-, tisztítószerek) is megtalálhatók számos munkahelyi környezetben.
A felmérések arra is utalnak, hogy a fiatal munkavállalókat **kevésbé tájékoztatják** a munkahelyi kockázatokról, valamint a szükséges megelőző intézkedésekről.

A munkáltatók legfontosabb feladatai

- A fiatalok egészségének és testi épségének megóvása érdekében a munkáltatónak megelőző intézkedéseket kell hoznia, amelyhez elengedhetetlen az őket munkavégzés során érő kockázatok azonosítása és értékelése, már a munka megkezdése előtt. A **kockázatértékelés elvégzése** során figyelembe kell venni a diákok hiányzó munkatapasztalatát, a fizikai-, szellemi- és lelki érettségüket, hogy egy adott munkát végezhetnek-e, illetve az számukra tiltott-e (pl. hőexpozícióban végzett nehéz fizikai munka). A kockázatértékelés munkabiztonsági és munkaegészségügyi szaktevékenységnek minősül, azaz csak arra jogosult szakemberek végezhetik el.
- A munkavédelmi feladatok ellátására, a munkáltató tevékenységét és létszámát figyelembe véve munkavédelmi (munkabiztonsági) és munkaegészségügyi szakképesítésű személyeket (foglalkozás-egészségügyi szolgáltatás) kell biztosítani.

- Diák munkavállaló – ahogyan bármely más munkavállaló is – **csak olyan munkára és akkor alkalmazható, ha** annak ellátásához megfelelő élettani adottságokkal rendelkezik, foglalkoztatása az egészségét, testi épségét, illetőleg a fiatalkorú egészséges fejlődését károsan nem befolyásolja, és a munkára – a külön jogszabályban[1] meghatározottak szerint elvégzett **orvosi vizsgálatok alapján – alkalmasnak bizonyult**.
- Munkát csak olyan munkakörülmények között és időtartamban lehet végezni, hogy az a dolgozó egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse.
- A munkáltató köteles gondoskodni arról, hogy az irányítása alá tartozó valamennyi területen a **munkahelyek, munkaeszközök kialakítása és üzemeltetése feleljen meg a munkavédelemre vonatkozó szabályoknak**.
- A munkavégzés körülményeihez igazodó, illetve az azzal összefüggő veszélyek figyelembevételével megfelelő munkaeszközöket, valamint **szükség esetén egyéni védőeszközöket kell biztosítani** a munkavállalók részére. Biztosítani kell a védőeszközök rendeltetésszerű használhatóságát, védőképességét, kielégítő higiénés állapotát, a szükséges tisztítását, karbantartását (javítását), pótlását.
- **Hőségriasztás idején munkaszervezési intézkedésekkel** (pl. pihenőidők közbeiktatásával, dolgozók cseréjével) **és védőitallal** gondoskodni kell az időjárás kedvezőtlen hatásai elleni védelemről.
- A munkáltatónak oktatás keretében gondoskodnia kell arról, hogy a munkavállaló munkába álláskor és a foglalkoztatás teljes időtartama alatt rendelkezzen az egészséget nem veszélyeztető, biztonságos **munkavégzés elméleti és gyakorlati ismereteivel**, megismerje a szükséges szabályokat, utasításokat és információkat. **A munkavédelmi oktatás tartalmának és minőségének különös nagy a jelentősége a jellemzően kevés tapasztalattal rendelkező diák munkavállalók esetében**.
- Gondoskodni kell a munkahelyi elsősegélynyújtás személyi- és tárgyi feltételeiről.
- Rendszeresen meg kell győződni arról, hogy a munkakörülmények megfelelnek-e a követelményeknek, a munkavállalók ismerik, illetve megtartják-e a rájuk vonatkozó rendelkezéseket.
- A munkáltató köteles a tudomására jutott munkabaleseteket, foglalkozási megbetegedéseket és fokozott expozíciós eseteket kivizsgálni és az előírt bejelentési kötelezettségnek eleget tenni.

A munkavállalók jogai és kötelezettségei

Minden munkavállaló, így a diák munkavállalók is **jogosultak megkövetelni munkáltatójuktól:**

- az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit, a veszélyes tevékenységhez a munkavédelemre vonatkozó szabályokban előírt védőintézkedések megvalósítását;
- munkavégzéshez szükséges munkavédelmi ismeretek rendelkezésére bocsátását, a betanuláshoz való lehetőséget;
- a munkavégzéshez munkavédelmi szempontból szükséges felszerelések, munka- és védőeszközök, az előírt védőital, valamint a tisztálkodási lehetőség biztosítását;

[1] a munkaköri, szakmai, személyi higiénés alkalmasság orvosi vizsgálatról és véleményezésről szóló 33/1998. (VI. 24.) NM rendelet

- munkabalesetének, foglalkozási megbetegedésének kivizsgálását.

A munkavállalót nem érheti hátrány az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés követelményeinek megvalósítása érdekében történő **fellépéséért**.

Jogosult megtagadni a munkavégzést, ha azzal életét, egészségét vagy testi épségét közvetlenül és súlyosan veszélyeztetné. Ha a munkáltató utasításának teljesítésével másokat közvetlenül és súlyosan veszélyeztetne, **köteles megtagadni a feladat teljesítését.**

A munkavállalók legfontosabb kötelezettségei:

- csak biztonságos munkavégzésre alkalmas állapotban, a munkavédelemre vonatkozó szabályok, utasítások megtartásával, a munkavédelmi oktatásnak megfelelően végezhet munkát;
- a munkáját úgy kell végeznie, hogy az saját vagy mások egészségét és testi épségét ne veszélyeztesse;
- köteles a használt munkaeszköz biztonságos állapotáról a tőle elvárható módon meggyőződni, azt rendeltetésének megfelelően és a munkáltató utasítása szerint használni, a számára meghatározott karbantartási feladatokat elvégezni;
- az egyéni védőeszközt rendeltetésének megfelelően használni és a tőle elvárható tisztításáról gondoskodni;
- a munkavégzéshez előírt ruházatot viselni;
- munkaterületén a fegyelmet, a rendet és a tisztaságot megtartani;
- a munkája biztonságos elvégzéséhez szükséges ismereteket elsajátítani és azokat a munkavégzés során alkalmazni;
- a részére előírt orvosi vizsgálaton részt venni;
- veszélyt jelentő rendellenességről, üzemzavarról a munkáltatót azonnal tájékoztatni, a rendellenességet, üzemzavart tőle elvárhatóan megszüntetni, vagy erre intézkedést kérni a felettesétől;
- a balesetet, sérülést, rosszullétet azonnal jelenteni;
- önkényesen nem kapcsolhatja ki, nem távolíthatja el és nem alakíthatja át a biztonsági berendezéseket;
- köteles együttműködni a munkáltatóval, a munkatársaival, illetve a munkavédelmi- és foglalkozás-egészségügyi szolgáltatatást nyújtó szakemberekkel.

Mit tehetnek a szülők?

Az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (a továbbiakban: EU-OSHA) tájékoztatója[2] tanácsokkal szolgál arra nézve, **miként segíthet gyermekének a nyári diákmunkát megelőzően:**

- Beszélgessen gyermekeivel a szünidős vagy hétvégi munkáról vagy a gyakorlati szakképzési helyekről, valamint arról, hogy milyen típusú munkalehetőségek, munkakörök vannak ezeken a helyeken.
- Ismerje meg, milyen természetű feladatokat kell elvégezniük.
- Bátorítsa őket, hogy kérjenek segítséget vagy képzést mielőtt munkaeszközöket, berendezéseket kell működtetniük, használniuk, illetve új feladatokat vagy munkát kapnak.
- Rendszeresen beszélgessen velük a munkájukról. Biztassa őket arra, hogy osszák meg Önnel a munkával vagy egészségi és biztonsági témákkal kapcsolatos problémáikat.
- Hívja fel gyermekei figyelmét az egyedül vagy éjszaka végzett munka veszélyeire.
- Bátorítsa őket, hogy tegyenek fel kérdéseket, kérjenek segítséget, ha bizonytalanok a gyakorlati munkavégzéssel vagy tevékenységgel kapcsolatban, jelentsenek felettesüknek minden veszélyhelyzetet, sérülést vagy betegséget, legyenek azok akármennyire csekélyek is.
- Hívja fel a figyelmüket arra, hogy a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi problémákat illetően fordulhatnak a munkavédelmi (munkabiztonsági) szakemberhez, a foglalkozás-egészségügyi orvoshoz vagy a munkavédelmi képviselőhöz is.
- Beszéljen nekik saját munkavédelmi tapasztalatairól jelenlegi vagy előző munkái kapcsán: mi történt, mi lett a válaszlépés, mit tett volna, ha jobban tudatában lett volna a körülményeknek.
- Bátorítsa gyermekét, hogy maguktól is nézzenek utána a munkájukkal kapcsolatos munkavédelmi vonatkozásoknak, például az EU-OSHA vagy a magyar munkavédelmi hatóság weboldalán található linkek felkeresésével:

  - *https://osha.europa.eu/hu/themes/young-workers* – az Európai Munkavédelmi Ügynökség fiatal munkavállalókkal kapcsolatos tematikus oldala
  - *https://www.napofilm.net/hu* – rajzfilmsorozat a munkahelyi egészségvédelem és biztonság fontos kérdéseinek emlékezetes és humoros bemutatásához
  - *http://www.ommf.gov.hu/index.html?akt_menu=306* – a munkavédelmi hatóság honlapja (Munkavédelmi Tanácsadó Szolgálat)

Hova fordulhat a diák munkavállaló jogsérelem esetén?

A munkakörülményekkel kapcsolatos problémákat, kifogásokat először a munkáltatóval célszerű megvitatni. Amennyiben ez nem vezet eredményre, több olyan fórum is a munkavállaló rendelkezésére áll, amelyeken a jogsérelem orvosolható.

[2] Factsheets 63 - Fiatal munkavállalók biztonsága – tanácsok a szülők számára. EU-OSHA, 2007.

A munkavédelmi előírások megsértése miatt a diák vagy szülője, törvényes képviselője **a munkáltató telephelye/munkavégzés helye szerint illetékes munkavédelmi hatósághoz fordulhat**, mely a panaszt vagy közérdekű bejelentést kivizsgálja és annak megalapozottsága esetén intézkedik a jogsértő munkáltatóval szemben. Munkavédelmi ellenőrzést végző hatóságként a **kormányhivatalok** megyeszékhelyen működő **járási hivatalainak** (Pest megyében az érdi járási hivatal, Budapesten a III. kerületi hivatal) szervezeti egységei járnak el. Elérhetőségük megtalálható a www.ommf.gov.hu honlapon. Ugyancsak benyújtható a panasz a kormányablakoknál, vagy a **Pénzügyminisztérium Munkavédelmi Főosztályánál** (munkavedelmi-foo@pm.gov.hu), mely azt az intézkedésre hatáskörrel és illetékességgel rendelkező hatósághoz továbbítja.

Tájékoztatás, tanácsadás

A Munkavédelmi Főosztály által működtetett, ingyenesen hívható, telefonos **Munkavédelmi Tanácsadó Szolgálat** tájékoztatást nyújt a munkavédelemmel kapcsolatos jogosultságokról és kötelezettségekről a munkavállalók, munkáltatók, az érdekképviseleti szervek és minden, a munkavédelem kérdései iránt érdeklődő számára.

A Munkavédelmi Tanácsadó Szolgálat elérhetőségei:

Telefon: **06 80 204 292** zöld szám, hívható: H-Cs: 8.30-16.00, P: 8.30-13.30
E-mail: munkavedelem-info@pm.gov.hu

Kérjen tanácsot, hogy a szükséges munkavédelmi ismeretek hiánya ne vezessen balesethez vagy egészségkárosodáshoz!

Budapest, 2018. június 04.

Pénzügyminisztérium
Munkavédelmi Főosztály